

Kamila Míková: Detektivní pátrání po zapomenutém básníkovi

(Jarmila Štogrová Doležalová: Tanečník na úsvitu, Nautilus, Hlinná 2023)

Předmětem literárněhistorického zkoumání knihy Jarmily Štogrové Doležalové je postava nadějného básníka, překladatele, recenzenta a redaktora Františka Bárty (1913-1984), jehož dílo čas semlel ve své propasti takovým způsobem, že bylo mylně přiřčeno v katalogu Národní knihovny někomu zcela jinému, jeho jmenovci, lékaři z Olomouce.

Autorka, která Františka Bárta znala z dětství jako přítele svého otce-malíře Františka Doležala, píše deník svého doslova detektivního pátrání po jeho stopách. Objevuje zachované životopisné dokumenty, korespondenci mezi básníky a malíři, nálezy Bártoých rukopisných básnických sbírek v pozůstalosti takového básníka, jako byl Vítězslav Nezval. Dohledává dobové články, knihy, které vyšly, i ty, které vyjít měly, ale skončily po komunistickém cenzurním zásahu ve stoupě. Pátrá a do svého hledání vtahuje řadu dalších lidí – archivářů, ale i zaujatých přátel, radí se svým mužem, prodírá se umanutě zapomněním. Pozornost věnuje i pátrání po básníkově jmenovci, lékaři z Olomouce. Před čtenářovými očima se otvírá vhled do českého kulturního a uměleckého prostředí před druhou světovou válkou a po ní.

Válku samotnou František Bárta jako člen odboje strávil v německých vězeních a v koncentračním táboře Buchenwald. – O tomto životním období napsal Bárta po válce knihu Pod Goethovým dubem, ta byla velmi dobře hodnocena, obálku k ní navrhl malíř František Tichý. Publikace Jarmily Štogrové Doležalové z ní v závěru přináší povídku, která dodnes silně působí svou autenticitou. V knize Tanečník na úsvitu je možné si přečíst i několik Bártoých surrealistických básní, překladů Jacquese Préverta a rovněž dobové ohlasy.

Kulturní dění a atmosféra minulosti bývá zachycena pohledem literární historie. Kdo byl ve své době významný a kdo z popisu literárního historika vypadne, o tom do jisté míry rozhoduje hodnocení, které se přenáší z generace na generaci a je podmíněno často i politickými hledisky. Někdy doba svými událostmi semele i toho, kdo měl všechny předpoklady do literární historie vstoupit. Kniha Tanečník na úsvitu odkrývá zapomenutou kulturní a uměleckou atmosféru a upozorňuje na poezii, která je působivou součástí své doby.